

Kuva Johanna Heinonen

Siitostammaa ei tarvitse aina omistaa

Varsan teettämistä suunnittelevalla on yleensä se oma tamma jo hallussa, mutta myös muita vaihtoehtoja on. Siitostammoja on myynnissä yllin kyllin, mutta ostaminen ei aina ole mielekästä, jos mielessä on vain se yksi omaan käyttöön jäävä varsa. Tilausvarsan teettäminen tai siitostamman vuokraaminen ovat yleistyviä vaihtoehtoja. Näissäkin tapauksissa on syytä laittaa asiat paperille, kirjallisen sopimuksen tekeminen on erittäin suositeltavaa epäselvyyksien välttämiseksi.

Suomen Hevosenomistajien Keskusliitolla on lakimiehen tarkastama siitostamman vuokraamiseen sopiva sopimusmallipohja, jota voi itse muuttaa tilanteeseensa sopivaksi. Se on muunnettavissa myös tilausvarsan teettämiseen sopivaksi. Jäsenet saavat sopimusmallin käyttöönsä maksutta, muilta sopimuspohjista veloitetaan maksu.

Tilausvarsa

Varsasta haaveilevalla voi olla mielessään jo visio, mistä tarpeista tulevan maailmanvalloittajansa haluaa koostuvan. Kiinnostavan tamman omistajalta voi selvittää, olisiko tilausvarsan teettäminen mahdollista ja mihin hintaan. Tällöin tamma ehkä jäisi omistajansa hoiviin, joko hänen kotitalliinsa tai täysihoitopaikkaan – kuitenkin niin, ettei tilausvarsan teettäjä ole se tammasta päävastuussa oleva henkilö. Tilausvarsan teettäjä on valinnut tammalle oriin, ja tamman omistaja joko hyväksyy tämän tai ei lähde leikkiin mukaan ollenkaan.

Kasvatuskokemusta omaamattomalle tämä onkin oiva tilaisuus ajaa itseään sisään hevoskasvatuksen maailmaan. Mikäli kiinnostusta löytyy, kannattaa kysyä, olisiko mahdollista seurata varsan käsittelyä myös paikan päällä. Näin voi saada arvokasta käytännön oppia jo kasvatuskokemusta omaavalta. Tilausvarsaa voidaan pitää myös ”mahaan myytynä varsana”. Mittatilauksessa on kuitenkin riskinsä, kun kyse on elävistä luontokappaleista. Joskus syntynyt varsa ei olekaan toivotunlainen, esimerkiksi rakenteen suhteen. Ellei tällaista riskiä ole valmis ottamaan, kannattaa harkita jo syntyneen varsan ostamista. Tällöinkään ei toki tiedä mitä yllätyksiä varsasta paljastuu ennen kuin se on kilpailuikäinen, mutta silloin ainakin synnynnäiset ominaisuudet ovat jo tiedossa.

Tamman vuokraaminen

Tilausvarsan voi teettää myös vuokraamalla tamman. Olennaisin ero on se, kumpi osapuoli kantaa riskit. Kumpi maksaa tiineysajan ylläpitokulut, jos tamma esimerkiksi luo varsan?

Sopimus tehdään määräaikaisena, mutta kuitenkin niin, että ennalta määritellään miten toimitaan poikkeustilanteissa. Sopimus voidaan kirjata päättymään myös kesken sopimuskauden silloin, kun tamma ei tiinehdy, luo varsansa tai synnyttää kuolleen varsan. Sopimusta ei voi määräaikana irtisanoa, mutta merkittävä sopimusrikkomus

Kuva Johanna Heinonen

voi olla syy päättää sopimus välittömästi. Sopimusrike voi syntyä esimerkiksi eläinsuojelullisista perusteista tai maksujen laiminlyönneistä johtuen.

Sopimukseen kirjataan, että varsa siirtyy vuokraajan omistukseen synnyttyään. Vuokraaja on velvollinen maksamaan varsamaksun viivytyksittä.

Jotkut tammanomistajat antavat tammansa vuokralle, pois ”käsistään”, joko ylläpitoa vastaan tai siihen voi liittyä rahallinen korvaus. Tamman vakuuttamisesta on syytä sopia, yleisintä lienee jättää voimaan sillä mahdollisesti jo oleva vakuutus, jonka kustannuksien hoitamisesta sopimuksessa sovitaan. Uusien vakuutusten ottamiseen voi liittyä rajoitteita tamman iän tai sairaushistorian suhteen. Syntyvälle varsalle on suositeltavaa ottaa myös sikiövakuutus sekä vakuuttaa se syntymän jälkeen kuolemantapauksen johdosta lisättynä vastuu- ja eläinlääkärinkuluvakuutuksella.

Vuokraaja yleensä vastaa kaikista tamman ylläpitokustannuksista mukaan lukien kuljetuskustannukset ja eläinlääkärikulut. Vuokraajan on luonnollisesti huolehdittava hevosen terveydestä ja hyvinvoinnista parhaan kykynsä mukaan. Hän on myös velvollinen hoitamaan varsomisen valvonnan niin, ettei tammalle eikä syntyvälle varsalle tapahdu mitään sellaista, mikä huolellisella toiminnalla olisi ollut estettävissä. Tamma yleensä palautetaan varsan vieroittamisen jälkeen, ellei vuokrasopimusta olla sovittu jatkettavaksi.

Tässä sopimuksessa tulee myös sopia tamman uudelleen siementämisestä. Hoitaako sen tamman omistaja vaiko vuokraaja? Uuden varsan teettämisestä johtuvat kulut, esimerkiksi tamman ja varsan ylläpito oriasemalla lankeavat yleensä sille, jolle seuraava varsa kuuluu. Vuokraaja ei voi kieltäytyä tamman uudelleen siementämisestä ja hän myös hyväksyy, että syntynyt varsa seuraa tamman mukana oriasemalle.

Kuka on varsan kasvattaja?

Kasvattajaoikeudesta sovitaan erikseen. Normaalitilanteessahan kasvattajaksi merkitään automaattisesti se, joka on tamman omistaja varsomishetkellä. Tammasta voidaan tehdä hallintaoikeuden siirto kasvattajarekisteriin, mikäli varsan kasvattajaksi halutaan joku muu kuin tamman omistaja. Tamman tulee olla haltijan nimissä varsan syntymähetkellä. Lomakkeen hevosen haltija-kohtaan kirjoitetaan kaikkien niiden nimet, jotka halutaan tulevan varsan kasvattajaksi. Mikäli tamman omistaja halutaan osakasvattajaksi, tulee myös omistajan nimi kirjoittaa tähän kohtaan.

Tässä yhteydessä on huomautettava niin sanotusta kotisiitospykälästä. Jotta jalostukseen hyväksymättömän suomenhevos- tai lämminveriravurioriin jälkeläiset saavat ravikilpailuoikeuden, tulee sekä oriin että tamman olla sataprosenttisesti saman henkilön tai yhteisön tai samojen henkilöiden omistuksessa ja hallinnassa kaikissa rekistereissä astutushetkestä varsomishetkeen. Tamman ja/tai oriin pelkkä hallintaoikeus ei riitä ravikilpailuoikeuden saamiseen. Myöskään osaomistus ei riitä perusteeksi. Tätä ongelmatilannetta ei luonnollisesti tule eteen, kun käytetään siitokseen hyväksyttyjä oriita.

Minna Svartsjö